

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Із середини XX століття штучний інтелект (ШІ) поступово просувається у різних сферах нашого життя. Здається, лише в XXI столітті ШІ впевнено займає свою позицію в освіті. Зрозуміло, що науковці вбачають у цьому благо та небезпеку водночас. ШІ актуальний для різних спеціальностей: технічних, біологічних, педагогічних. Особливої актуальності набуває використання ШІ у філології, вивченні мов і перекладознавстві.

ШІ представляє значні виклики для осмислення наукових положень лінгвістики та перекладознавства. Семантика, прагматика та комунікативна лінгвістика потребують оновлення наукових положень в аспекті ШІ. Викладання лінгвістики обмежується впливом різних факторів, які провокують слабкий результат навчання, а процес викладання важко оцінити, тому пропонують використання удосконалених алгоритмів машинного навчання для конструювання навчальної моделі лінгвістики за допомогою штучного інтелекту [3, с. 3251]. Ця модель має спрямовуватися, з-поміж іншого, на актуалізацію фонових знань та надання швидкого доступу до нових знань. Такі технології можна розглядати неоднозначно: по-перше, практично, як інструмент вивчення мов, а, по-друге, патогенно і гіпотетично, як механізм, який здатний втрутитися у систему мови, зруйнувати її і запровадити штучні мови, незрозумілі для мовця.

Упровадження технологій ШІ однозначно змінює взаємодію викладача та здобувача вищої освіти та їхні ролі. Учасники освітнього процесі не зникнуть, але притаманні їм ролі будуть витіснені іншими, продиктованими ШІ. Привабливе вивчення мов за допомогою комп'ютера має відбуватися під невідступним керівництвом викладача, інакше воно перетвориться у хаотичний процес. За допомогою ШІ викладач стає професіоналом, який впорядковує знання і вміння учнів, але може відмовитися від одноманітної та тривалої роботи по складанню речень і текстів. Натомість ці завдання можуть виконуватися ШІ.

В оптимістичній перспективі, педагоги та філологи мають задуматися як обернути ІІІ на користь освіти та методичних потреб викладання. У наш час цінуються фахівці, які здатні створювати ефективні адаптивні системи ІІІ. Вони обов'язково мають спрямовуватися на формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти. Вважаємо, що ІІІ є більш перспективний для виконання самостійної роботи, заочної та дистанційної форми навчання.

Оскільки ІІІ виконує функції людини, важливо, що він не замінював здобувачів у вирішенні складних завдань, які є метою освітньо-професійної програми, а лише нагтовхував на їхнє вирішення, залишався помічником. Виникає необхідність у ненастанній роботі зі здобувачами щодо використання модуля ІІІ.

Зважаючи на розрізнення слабого та сильного ІІІ, варто надати здобувачам доступ лише до першого і тим самим обмежити їхні можливості в цьому напрямі. Усі освітні компоненти, робочі програми та інші освітні документи повинні інструктувати здобувачів як організовувати навчання у разі співпраці із ІІІ. Виникає потреба у розробці систем, які можуть виконувати подібні завдання. Системи ІІІ мають максимально обмежуватися функціями залежно від дисципліни та завдання, наприклад, універсальною може бути функція виявлення помилок та перевірки текстів щодо філологічних дисциплін.

Негативним наслідком використання ІІІ може бути підвищення рівня суб'єктивності матеріалу, що опановується здобувачами вищої освіти. Тому у вивченні іноземних мов використання ІІІ має відбуватися паралельно до викладання безпосередньо в аудиторії, де освітній процес здійснюється традиційно викладачами. Іншим негативним наслідком надмірного і безконтрольного використання ІІІ в освіті може виявитися ідеалізація навчальних ситуацій, оскільки спілкування з віртуальним співрозмовником обмежує простір здобувача і віддаляє його від дійсності. Поряд з цим, може виникнути проблема з доступом до автентичних матеріалів, перевіркою та підтвердженням їхньої автентичності, якщо вони згенеровані ІІІ. Шаблонність матеріалів, запропонованих ІІІ, імітація комунікації також має стати пересторогою для фахівців.

Водночас, запровадження інновацій, зокрема ІІІ, в університетах є першоважливим, оскільки це дозволяє учасникам освітнього процесу вчасно реагувати на виклики ХХІ століття [2, с. 30]. У ході впровадження ІІІ у філологічну освіту необхідно визначити його вплив на потенційну діяльність здобувача та випускника, а саме на креативне мислення [1, с. 44].

Таким чином, викладач іноземної мови завжди має мати переваги перед ШІ, удосконалюватися і бути попереду завдяки професіоналізму, який не може бути подоланий штучно створеними системами. Однак, неодмінно важливо правильно розподілити навантаження у тріаді викладач – ШІ – здобувач у прямому та зворотному напрямках. Перспективним вбачаємо посилення міждисциплінарної співпраці між лінгвістами, педагогами, експертами у викладанні іноземної мови, психологами та фахівцями з технологій, які здатні спільними зусиллями розробити розумніші системи з вивчення іноземних мов.

Література:

1. Danylchenko-Cherniak O. Providing creativity in educational environment during the epoch of artificial intelligence: philological perspectives. *Philological Treatises*. Vol. 15, № 2. 2023. P. 43–52. [https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2023.15\(2\)-5](https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2023.15(2)-5)
2. Das S. The meaning of creativity through the ages: from inspiration to artificial intelligence. *Creative business education: exploring the contours of pedagogical praxis*. Palgrave Macmillan : London, 2022. P. 27–53.
3. Wang L. Role of machine learning and artificial intelligence algorithms for teaching reform of linguistics. *Journal of Intelligent & Fuzzy Systems*. Vol. 40, № 2. 2021. P. 3251–3262. DOI: 10.3233/JIFS-189365